.. Dasabodh by Samartha Ramadas Swami Chapter 19 ..
॥ समर्थ रामदासांचा दासबोध दशक १९ ॥

॥ दशक एकोणिसावा : शिकवण ॥ १९ ॥

समास पहिला : लेखनक्रियानिरूपण

॥ श्रीराम ॥

ब्राह्मणें बाळबोध अक्षर । घडसुनी करावें सुंदर ।
जें देखतांचि चतुर । समाधान पावती ॥ १ ॥
वाटोळें सरळें मोकळें । वोतलें मसीचें काळें ।
कुळकुळीत वळी चालिल्या ढाळें । मुक्तमाळा जैशा ॥ २ ॥
अक्षरमात्र तितुकें नीट । नेमस्त पैस काने नीट ।
आडव्या मात्रा त्या हि नीट । आर्कुलीं वेलांड्या ॥ ३ ॥
पहिलें अक्षर जें काढिलें । ग्रंथ संपेतों पाहात गेलें ।
येका टांकेंचि लिहिलें । ऐसें वाटे ॥ ४ ॥
अक्षराचें काळेपण । टांकाचें ठोसरपण ।
तैसेंचि वळण वांकाण । सारिखेंचि ॥ ५ ॥
वोळीस वोळी लागेना । आर्कुली मात्रा भेदीना ।
खालिले वोळीस स्पर्शेना । अथवा लंबाक्षर ॥ ६ ॥
पान शिषानें रेखाटावें । त्यावरी नेमकचि ल्याहावें ।
दुरी जवळी न व्हावें । अंतर वोळींचे ॥ ७ ॥
कोठें शोधासी आडेना । चुकी पाहातां सांपडेना ।
गरज केली हें घडेना । लेखकापासुनी ॥ ८ ॥
ज्याचें वय आहे नूतन । त्यानें ल्याहावें जपोन ।
जनासी पडे मोहन । ऐसें करावें ॥ ९ ॥
बहु बारिक तरुणपणीं । कामा नये म्हातारपणीं ।
मध्यस्त लिहिण्याची करणी । केली पाहिजे ॥ १० ॥
भोंवतें स्थळ सोडून द्यावें । मधेंचि चमचमित ल्याहावें ।
कागद झडतांहि झडावें । नलगेचि अक्षर ॥ ११ ॥
ऐसा ग्रंथ जपोनी ल्याहावा । प्राणी मात्रास उपजे हेवा ।
ऐसा पुरुष तो पाहावा । म्हणती लोक ॥ १२ ॥
काया बहुत कष्टवावी । उत्कट कीर्ति उरवावी ।
चटक लाउनी सोडावी । कांहीं येक ॥ १३ ॥
घव्य कागद आणावे । जपोन नेमस्त खळावे ।
लिहिण्याचे सामे असावे । नानापरी ॥ १४ ॥
सुऱ्या कातऱ्या जागाईत । खळी घोंटाळें तागाईत ।
नाना सुरंग मिश्रित । जाणोनि घ्यावें ॥ १५ ॥
नाना देसीचे बरु आणावे । घटी बारिक सरळे घ्यावे ।
नाना रंगाचे आणावे । नाना जिनसी ॥ १६ ॥
नाना जिनसी टांकतोडणी । नाना प्रकारें रेखाटणी ।
चित्रविचित्र करणी । सिसेंलोळ्या ॥ १७ ॥
हिंगुळ संग्रहीं असावे । वळले आळिते पाहोन घ्यावे ।
सोपें भिजउनी वाळवावे । संग्रह मसीचे ॥ १८ ॥
तगटी इतिश्रया कराव्या । बंदरी फळ्या घोटाव्या ।
नाना चित्रीं चितारार्व्या । उंच चित्रें ॥ १९ ॥
नाना गोप नाना बासनें । मेणकापडें सिंदुरवणें ।
पेट्या कुलुपें जपणें । पुस्तकाकारणें ॥ २० ॥
इति श्रीदासबोधे गुरुशिष्यसंवादे
लेखनक्रियानिरूपणनाम समास पहिला ॥ १ ॥ १९.१

समास दुसरा : विवरणनिरूपण

॥ श्रीराम ॥

मागां बोलिले लेखनभेद । आतां ऐका अर्थभेद ।
नाना प्रकारीचे संवाद । समजोन घ्यावे ॥ १ ॥
शब्दभेद अर्थभेद । मुद्राभेद प्रबंधभेद ।
नाना शब्दाचे शब्दभेद । जाणोनी पाहावे ॥ २ ॥
नाना आशंका प्रत्योत्तरें । नाना प्रचित साक्षात्कारें ।
जेणें करितां जगदांतरें । चमत्कारती ॥ ३ ॥
नाना पूर्वपक्ष सिद्धांत । प्रत्ययो पाहावा नेमस्त ।
अनुमानाचे खस्तवेस्त । बोलोंचि नये ॥ ४ ॥
प्रवृत्ति अथवा निवृत्ती । प्रचितीविण अवघी भ्रांती ।
गलंग्यांमधील जगज्जोति । चेतेल कोठें ॥ ५ ॥
हेत समजोन उत्तर देणें । दुसऱ्याचे जीवीचें समजणें ।
मुख्य चातुर्याचीं लक्षणें । तें हें ऐसीं ॥ ६ ॥
चातुर्येविण खटपट । ते विद्यादि फलकट ।
सभेमधें आटघाट । समाधान कैचें ॥ ७ ॥
बहुत बोलणें ऐकावें । तेथें मोन्यचि धरावें ।
अल्पचिन्हें समजावें । जगदांतर ॥ ८ ॥
बाष्कळामधें बैसो नये । उद्धटासिं तंडों नये ।
आपणाकरितां खंडों नये । समाधान जनाचें ॥ ९ ॥
नेणतपण सोडूं नये । जाणपणें फुगो नये ।
नाना जनाचें हृदये । मृद शब्दें उकलावें ॥ १० ॥
प्रसंग जाणावा नेटका । बहुतांसी जाझु घेऊं नका ।
खरें असतांचि नासका । फड होतो ॥ ११ ॥
शोध घेतां आळसों नये । भ्रष्ट लोकीं बैसों नये ।
बैसलें तरी टाकूं नये । मिथ्या दोष ॥ १२ ॥
अंतर आर्ताचें शोधावें । प्रसंगीं थोडें चि वाचावें ।
चटक लाउनी सोडावें । भल्या मनुष्यासी ॥ १३ ॥
मज्यालसींत बैसों नये । समाराधनेसी जाऊं नये ।

From http://sanskritdocuments.org/marathi/

जातां येळीलवाणें होये । जिणें आपुलें ॥ १४ ॥
उत्तम गुण प्रगटवावे । मग भलत्यासी बोलतां फावे ।
भले पाहोन करावे । शोधून मित्र ॥ १५ ॥
उपासनेसारिखें बोलावें । सर्व जनासि तोषवावें ।
सगट बरेंपण राखावें । कोण्हीयेकासी ॥ १६ ॥
ठाई ठाई शोध घ्यावा । मग ग्रामीं प्रवेश करावा ।
प्राणीमात्र बोलवावा । आप्तपणें ॥ १७ ॥
उंच नीच म्हणों नये । सकळांचें निववावें हृदये ।
अस्तमानीं जाऊं नये । कोठें तऱ्ही ॥ १८ ॥
जगामधें जगमित्र । जिव्हेपासीं आहे सूत्र ।
कोठें तऱ्ही सत्पात्र । शोधून काढावें ॥ १९ ॥
कथा होती तेथें जावें । दुरी दीनासारिखें बैसावें ।
तेथील सकळ हरद्र घ्यावें । अंतर्यामीं ॥ २० ॥
तेथें भले आडळती । व्यापा ते हि कळों येती ।
हळुहळु मंदगती । रीग करावा ॥ २१ ॥
सकळामधें विशेष श्रवण । श्रवणाहुनी थोर मनन ।
मननें होये समाधान । बहुत जनाचें ॥ २२ ॥
धूर्तपणें सकळ जाणावें । अंतरीं अंतर बाणावें ।
समजल्याविण सिणावें । कासयासी ॥ २३ ॥
इति श्रीदासबोधे गुरुशिष्यसंवादे
विवरणनिरूपणनाम समास दुसरा ॥ २ ॥ १९.२

समास तिसरा : करंटलक्षणनिरूपण
॥ श्रीराम ॥
सुचित करूनी अंतःकर्ण । ऐका करंटलक्षण ।
हें त्यागितां सदेवलक्षण । आंगीं बाणें ॥ १ ॥
पापाकरितां दरिद्र प्राप्त । दरिद्रें होये पापसंचित ।
ऐसेंचि होत जात । क्षणक्षणा ॥ २ ॥
याकारणें करंटलक्षणें । ऐकोनी त्यागचि करणें ।
म्हणिजे कांहीं येक बाणें । सदेवलक्षण ॥ ३ ॥
करंट्यास आळस आवडे । यत्न कदापि नावडे ।
त्याची वासना वावडे । अधर्मीं सदा ॥ ४ ॥
सदा भ्रमिष्ट निदसुरा । उगेंचि बोले सैरावैरा ।
कोणीयेकाच्या अंतरा । मानेचिना ॥ ५ ॥
लेहों नेणे वाचूं नेणे । सवदासुत घेऊं नेणे ।
हिशेब कितेब राखों नेणे । धारणा नाहीं ॥ ६ ॥
हारवी सांडी पाडी फोडी । विसरे चुके नाना खोडी ।
भल्याचे संगतीची आवडी । कदापी नाहीं ॥ ७ ॥
चाट गडी मेळविले । कुकर्मी मित्र केले ।
खट नट येकवटिले । चोरटे पापी ॥ ८ ॥
ज्यासीं त्यासीं कळकटा । स्वयें सदाचा चोरटा ।
परघातकी धाटामोटा । वाटा पाडी ॥ ९ ॥
दीर्घ सूचना सुचेचिना । न्याय नीति हे रुचेना ।
परअभिळासीं वासना । निरंतर ॥ १० ॥
आळसें शरीर पाळिलें । परंतु पोटेंविण गेलें ।
सुडकें मिळेनासें जालें । पांघराया ॥ ११ ॥
आळसे शरीर पाळी । अखंड कुंसी कांडोळी ।
निद्रेचे पाडी सुकाळीं । आपणासी ॥ १२ ॥
जनासीं मीत्री करीना । कठिण शब्द बोले नाना ।
मूर्खपणें आवरेना । कोणीयेकासी ॥ १३ ॥
पवित्र लोकांमधें भिडावे । वोंगळामधें निशंक धांवे ।
सदा मनापासून भावे । जननिंद्य क्रिया ॥ १४ ॥
तेथें कैचा परोपकार । केला बहुतांचा संव्हार ।
पापी अनर्थी अपस्मार । सर्वअबद्धी ॥ १५ ॥
शब्द सांभाळून बोलेना । आवरितां आवरेना ।
कोणीयेकासी मानेना । बोलणें त्याचें ॥ १६ ॥
कोणीयेकास विश्वास नाहीं । कोणीयेकासीं सख्य नाहीं ।
विद्या वैभव कांहींच नाहीं । उगाचि ताठा ॥ १७ ॥
राखावीं बहुतांची अंतरें । भाग्य येतें तदनंतरें ।
ऐसीं हें विवेकाचीं उत्तरें । ऐकणार नाहीं ॥ १८ ॥
स्वयें आपणास कळेना । शिकविलें तें ऐकेना ।
तयासी उपाय नाना । काये करिती ॥ १९ ॥
कल्पना करी उदंड कांहीं । प्राप्तव्य तों कांहींच नाहीं ।
अखंड पडिला संदेहीं । अनुमानाचे ॥ २० ॥
पुण्य मार्ग संडिला मनें । पाप झडावें काशानें ।
निश्चय नाहीं अनुमानें । नास केला ॥ २१ ॥
कांहींयेक पुर्तें कळेना । सभेमधें बोलों राहेना ।
बाष्कळ लाबाड ऐसें जना । कळों आलें ॥ २२ ॥
कांहीं नेमकपण आपुलें । बहुत जनासी कळों आलें ।
तेंचि मनुष्य मान्य जालें । भूमंडळीं ॥ २३ ॥
झिजल्यावांचून कीर्ति कैंची । मान्यता नव्हे कीं फुकाची ।
जिकडे तिकडे होते ची ची । अवलक्षणें ॥ २४ ॥
भल्याची संगती धरीना । आपणासी शाहाणे करीना ।
तो आपला आपण वैरी जाणा । स्वहित नेणे ॥ २५ ॥
लोकांसी बरें करवें । तें उसिणें सवेंचि घ्यावें ।
ऐसें जयाच्या जीवें । जाणिजेना ॥ २६ ॥
जेथें नाहीं उत्तम गुण । तें करंट्याचें लक्षण ।
बहुतांसीं न मने तें अवलक्षण । सहजचि जालें ॥ २७ ॥
कार्याकारण सकळ कांहीं । कार्येंविण तो कांहींच नाहीं ।
निकामी तो दुःखप्रवाहीं । वाहातचि गेला ॥ २८ ॥
बहुतांसीं मान्य थोडा । त्याच्या पापासी नाहीं जोडा ।
निराश्रई पडे उघडा । जेथें तेथें ॥ २९ ॥
याकारणें अवगुण त्यागावे । उत्तम गुण समजोन घ्यावें ।
तेणें मनासारिखें फावे । सकळ कांहीं ॥ ३० ॥
इति श्रीदासबोधे गुरुशिष्यसंवादे
करंटलक्षणनिरूपणनाम समास तिसरा ॥ ३ ॥ १९.३

समास चौथा : सदेवलक्षणनिरूपण

From http://sanskritdocuments.org/marathi/

॥ श्रीराम ॥
मागां बोलिले करंटलक्षण । तें विवेकें सांडावें संपूर्ण ।
आतां ऐका सदेवलक्षण । परम सौख्यदायेक ॥ १॥
उपजतगुण शरीरीं । परोपकारी नानापरी ।
आवडे सर्वांचे अंतरीं । सर्वकाळ ॥ २॥
सुंदर अक्षर लेहो जाणे । चपळ शुद्ध वाचूं जाणे ।
अर्थांतर सांगों जाणे । सकळ कांहीं ॥ ३॥
कोणाचें मनोगत तोडिना । भल्यांची संगती सोडिना ।
सदेवलक्षण अनुमाना । आणून ठेवी ॥ ४॥
तो सकळ जनासी व्हावा । जेथें तेथें नित्य नवा ।
मूर्खपणें अनुमानगोवा । कांहींच नाहीं ॥ ५॥
नाना उत्तम गुण सत्पात्र । तेचि मनुष्य जगमित्र ।
प्रगट कीर्ती स्वतंत्र । पराधेन नाहीं ॥ ६॥
राखे सकळांचें अंतर । उदंड करी पाठांतर ।
नेमस्तपणाचा विसर । पडणार नाहीं ॥ ७॥
नम्रपणें पुसों जाणे । नेमस्त अर्थ सांगों जाणे ।
बोलाऐसें वर्तों जाणे । उत्तम क्रिया ॥ ८॥
तो मानला बहुतांसी । कोणी बोलों न शके त्यासी ।
धगधगीत पुण्यरासी । माहांपुरुष ॥ ९॥
तो परोपकार करितांचि गेला । पाहिजे तो ज्याला त्याला ।
मग काय उणें तयाला । भूमंडळीं ॥ १०॥
बहुत जन वास पाहे । वेळेसी तत्काळ उभा राहे ।
उणें कोणाचें न साहे । तया पुरुषासी ॥ ११॥
चौदा विद्या चौसष्टी कळा । जाणे संगीत गायेनकळा ।
आत्मविद्येचा जिव्हाळा । उदंड तेथें ॥ १२॥
सकळांसी नम्र बोलणें । मनोगत राखोन चालणें ।
अखंड कोणीयेकाचे उणें । पडोंचि नेदी ॥ १३॥
न्याय नीति भजन मर्यादा । काळ सार्थक करी सदा ।
दरिद्रपणाची आपदा । तेथें कैंची ॥ १४॥
उत्तम गुणें शृंघारला । तो बहुतांमधें शोभला ।
प्रगट प्रतापें उगवला । मार्तंड जैसा ॥ १५॥
जाणता पुरुष असेल जेथें । कळहो कैचा उठेल तेथें ।
उत्तम गुणाविषीं रितें । तें प्राणी करंटे ॥ १६॥
प्रपंची जाणे राजकारण । परमार्थी साकल्य विवरण ।
सर्वांमधें उत्तम गुण । त्याचा भोक्ता ॥ १७॥
मागें येक पुढें येक । ऐसा कदापी नाहीं दंडक ।
सर्वत्रांसीं अलोलिक । तया पुरुषाची ॥ १८॥
अंतरासी लागेल ढका । ऐसी वर्तणूक करूं नका ।
जेथें तेथें विवेका । प्रगट करी ॥ १९॥
कर्मविधी उपासनाविधी । ज्ञानविधी वैराग्यविधी ।
विशाळ ज्ञातृत्वाची बुद्धी । चळेल कैसी ॥ २०॥
पाहातां अवघे उत्तम गुण । तयास वाईट म्हणेल कोण ।
जैसा आत्मा संपूर्ण । सर्वां घटीं ॥ २१॥
आपल्या कार्यास तत्पर । लोक असती लाहानथोर ।
तैसाचि करी परोपकार । मनापासुनी ॥ २२॥
दुसऱ्याच्या दुःखें दुखवे । दुसऱ्याच्या सुखें सुखावे ।
आवघेचि सुखी असावे । ऐसी वासना ॥ २३॥
उदंड मुलें नानापरी । वडिलांचें मन अवघ्यांवरी ।
तैसी अवघ्यांची चिंता करी । माहांपुरुष ॥ २४॥
जयास कोणाचें सोसेना । तयाची निःकांचन वासना ।
धीकारिल्या धीकारेना । तोचि माहापुरुष ॥ २५॥
मिथ्या शरीर निंदलें । तरी याचें काये गेलें ।
ज्ञात्यासी आणि जिंतिलें । देहेबुद्धीनें ॥ २६॥
हें अवघें अवलक्षण । ज्ञाता देहीं विलक्षण ।
कांहीं तऱ्ही उत्तम गुण । जनीं दाखवावे ॥ २७॥
उत्तम गुणास मनुष्य वेधे । वाईट गुणासी प्राणी खेदे ।
तीक्षण बुद्धि लोक साधें । काये जाणती ॥ २८॥
लोकीं अत्यंत क्षमा करिती । आलियां लोकांचे प्रचिती ।
मग ते लोक पाठी राखती । नाना प्रकारीं ॥ २९॥
बहुतांसी वाटे मी थोर । सर्वमान्य पाहिजे विचार ।
धीर उदार गंभीर । माहांपुरुष ॥ ३०॥
जितुके कांहीं उत्तम गुण । तें समर्थाचें लक्षण ।
अवगुण तें करंटलक्षण । सहजचि जालें ॥ ३१॥
इति श्रीदासबोधे गुरुशिष्यसंवादे
सदेवलक्षणनिरूपणनाम समास चौथा ॥ ४॥ १९.४

समास पांचवा : देहमान्यनिरूपण
॥ श्रीराम ॥
मातीचे देव धोंड्याचे देव । सोन्याचे देव रुप्याचे देव ।
काशाचे देव पितळेचे देव । तांब्याचे देव चित्रलेपे ॥ १॥
रुविच्या लांकडाचे देव पोंवळ्यांचे देव । बाण तांदळे नर्मदे देव ।
शालिग्राम काश्मिरी देव । सूर्यकांत सोमकांत ॥ २॥
तांब्रनाणीं हेमनाणी । कोणी पूजिती देवार्चनीं ।
चक्रांगीत चक्रतीर्थाहुनी । घेऊन येती ॥ ३॥
उदंड उपासनेचे भेद । किती करावे विशद ।
आपलाले आवडीचा वेध । लागला जनीं ॥ ४॥
परी त्या सकळांचें हि कारण । मुळीं पाहावें स्मरण ।
तया स्मरणाचे अंश जाण । नाना देवतें ॥ ५॥
मुळीं द्रष्टा देव तो येक । त्याचे जाहाले अनेक ।
समजोन पाहातां विवेक । उमजों लागे ॥ ६॥
देह्यावेगळी भक्ति फावेना । देह्यावेगळा देव पावेना ।
याकारणें मूळ भजना । देहेचि आहे ॥ ७॥
देहे मुळींच केला वाव । तरी भजनासी कैंचा ठाव ।
म्हणोनी भजनाचा उपाव । देह्यात्मयोगें ॥ ८॥
देहेंविण देव कैसा भजावा । देहेंविण देव कैसा पुजावा ।
देह्याविण मोहछाव कैसा करावा । कोण्या प्रकारें ॥ ९॥
अत्र गंध पत्र पुष्प । फल तांबोल धूप दीप ।

From http://sanskritdocuments.org/marathi/

नाना भजनाचा साक्षेप । कोठें करावा ॥ १०॥
देवाचें तीर्थ कैसें घ्यावें । देवासी गंध कोठें लावावें ।
मंत्रपुष्प तरी वावें । कोणें ठाई ॥ ११॥
म्हणोनी देह्याविण आडतें । अवघें सांकडेंचि पडतें ।
देह्याकरितां घडतें । भजन कांहीं ॥ १२॥
देव देवता भूतें देवतें । मुळींचे सामर्थ्ये आहे तेथें ।
अधिकारें नाना देवतें । भजत जावीं ॥ १३॥
नाना देवीं भजन केलें । तें मूळ पुरुषासी पावलें ।
याकारणें सन्मानिलें । पाहिजे सकळ कांहीं ॥ १४॥
मायावल्ली फांपावली । नाना देहेफळीं लगडली ।
मुळींची जाणीव कळों आली । फळामधें ॥ १५॥
म्हणोनी येळील न करावें । पाहाणें तें येथेंचि पाहावें ।
ताळा पडतां राहावें । समाधानें ॥ १६॥
प्राणी संसार टाकिती । देवास धुंडीत फिरती ।
नाना अनुमानीं पडती । जेथ तेथें ॥ १७॥
लोकांची पाहातां रिती । लोक देवार्चनें करिती ।
अथवा क्षत्रदेव पाहाती । ठाई ठाई ॥ १८॥
अथवा नाना अवतार । ऐकोनी धरिती निर्धार ।
परी तें अवघें सविस्तर । होऊन गेलें ॥ १९॥
येक ब्रह्माविष्णुमहेश । ऐकोन म्हणतीं हे विशेष ।
गुणातीत जो जगदीश । तो पाहिला पाहिजे ॥ २०॥
देवासी नाहीं थानमान । कोठें करावें भजन ।
हा विचार पाहातां अनुमान । होत जातो ॥ २१॥
नसतां देवाचें दर्शन । कैसेन होईजे पावन ।
धन्य धन्य ते साधुजन । सकळ जाणती ॥ २२॥
भूमंडळी देव नाना । त्यांची भीड उलंघेना ।
मुख्य देव तो कळेना । कांहीं केल्यां ॥ २३॥
कर्तुत्व वेगळें करावें । मग त्या देवासी पाहावें ।
तरीच कांहींयेक पडे ठावें । गौप्यगुह्य ॥ २४॥
तें दिसेना ना भासेना । कल्पांतीं हि नासेना ।
सुकृतावेगळें विश्वासेना । तेथें मन ॥ २५॥
उदंड कल्पिते कल्पना । उदंड इछिते वासना ।
अभ्यांतरीं तरंग नाना । उदयातें पावती ॥ २६॥
म्हणोनी कल्पनारहित । तेचि वस्तु शाश्वत ।
अंत नाहीं म्हणोनी अनंत । बोलिजे तया ॥ २७॥
हें ज्ञानदृष्टीनें पाहावें । पाहोनी तेथेंचि राहावें ।
निजध्यासें तद्रूप व्हावें । संगत्यागें ॥ २८॥
नाना लीळा नाना लाघवें । तें काये जाणिजे बापुड्या जीवें ।
संतसंगें स्वानुभवें । स्थिति बाणे ॥ २९॥
ऐसी सूक्ष्म स्थिति गती । कळतां चुके अधोगती ।
सद्गुरुचेनि सद्गती । तत्काळ होते ॥ ३०॥
इति श्रीदासबोधे गुरुशिष्यसंवादे
देहमान्यनिरूपणनाम समास पांचवा ॥ ५॥ १९.५

समास सहावा : बुद्धिवादनिरूपण

॥ श्रीराम ॥
परमार्थी आणि विवेकी । त्याचें करणें माने लोकीं ।
कां जे विवरविवरों चुकी । पडोंचि नेदी ॥ १॥
जो जो संदेह वाटे जना । तो तो कदापी करीना ।
आदिअंत अनुमाना । आणून सोडी ॥ २॥
स्वतां निस्पृह असेना । त्याचें बोलणेंचि मानेना ।
कठिण आहे जनार्दना । राजी राखणें ॥ ३॥
कोणी दाटून उपदेश देती । कोणी मध्यावर्ती घालिती ।
ते सहजचि हळु पडती । लालचीनें ॥ ४॥
जयास सांगावा विवेक । तोचि जाणावा प्रतिकुंचक ।
पुढें पुढें नासक । कारबार होतो ॥ ५॥
भावास भाऊ उपदेश देती । पुढें पुढें होते फजिती ।
वोळकीच्या लोकांत महंती । मांडूंचि नये ॥ ६॥
पहिलें दिसे परी नासे । विवेकी मान्य करिती कैसे ।
अविवेकी ते जैसे तैसें । मिळती तेथें ॥ ७॥
भ्रतार शिष्य स्त्री गुरु । हाहि फटकाळ विचारु ।
नाना भ्रष्टाकारी प्रकारु । तैसाचि आहे ॥ ८॥
प्रगट विवेक बोलेना । झांकातापा करी जना ।
मुख्य निश्चय अनुमाना । आणूंच नेदी ॥ ९॥
हुकीसरिसा भरीं भरे । विवेक सांगतां न धरे ।
दुरीदृष्टीचे पुरे । साधु नव्हेती ॥ १०॥
कोण्हास कांहींच न मागावें । भगवद्भजन वाढवावें ।
विवेकबळें जन लावावे । भजनाकडे ॥ ११॥
परांतर रक्षायाचीं कामें । बहुत कठीण विवेकवर्मैं ।
स्वइछेनें स्वधर्मैं । लोकराहाटी ॥ १२॥
आपण तुरुक गुरु केला । शिष्य चांभार मेळविला ।
नीच यातीनें नासला । समुदाव ॥ १३॥
ब्राह्मणमंडळ्या मेळवाव्या । भक्तमंडळ्या मानाव्या ।
संतमंडळ्या शोधाव्या । भूमंडळीं ॥ १४॥
उत्कट भव्य तेंचि घ्यावें । मळमळीत अवघेंचि टाकावें ।
निस्पृहपणें विख्यात व्हावें । भूमंडळीं ॥ १५॥
अक्षर बरें वाचणें बरें । अर्थांतर सांगणें बरें ।
गाणें नाचणें अवघेंचि बरें । पाठांतर ॥ १६॥
दीक्षा बरी मित्री बरी । तीक्षण बुधी राजकारणी बरी ।
आपणास राखे नानापरी । अलिप्तपणें ॥ १७॥
अखंड हरिकथेचा छंदु । सकळांस लागे नामवेदु ।
प्रगट जयाचा प्रबोधु । सूर्य जैसा ॥ १८॥
दुर्जनासी राखों जाणे । सज्जनासी निवऊं जाणे ।
सकळांचे मनीचें जाणे । ज्याचें त्यापरीं ॥ १९॥
संगतीचें मनुष्य पालटे । उत्तम गुण तत्काळ उठे ।
अखंड अभ्यासीं लगटे । समुदाव ॥ २०॥
जेथें तेथें नित्य नवा । जनासी वाटे हा असावा ।

From http://sanskritdocuments.org/marathi/

परंतु लालचीचा गोवा । पडोंचि नेदी ॥ २१॥
उत्कट भक्ति उत्कट ज्ञान । उत्कट च्यातुर्य उत्कट भजन ।
उत्कट योग अनुष्ठान । ठाई ठाई ॥ २२॥
उत्कट निस्पृहता धरिली । त्याची कीर्ति दिगांतीं फांकली ।
उत्कट भक्तीनें निवाली । जनमंडळी ॥ २३॥
कांहीं येक उत्कटेविण । कीर्ति कदापि नव्हे जाण ।
उगेंच वणवण हिंडोन । काये होतें ॥ २४॥
नाहीं देह्याचा भरंवसा । केव्हां सरेल वयसा ।
प्रसंग पडेल कैसा । कोण जाणे ॥ २५॥
याकारणें सावधान असावें । जितुकें होईल तितुकें करावें ।
भगवत्कीर्तीनें भरावें । भूमंडळ ॥ २६॥
आपणास जें जें अनुकूळ । तें तें करावें तत्काळ ।
होईना त्यास निवळ । विवेक उमजावा ॥ २७॥
विवेकामधें सापडेना । ऐसें तो कांहींच असेना ।
येकांतीं विवेक अनुमाना । आणून सोडी ॥ २८॥
अखंड तजवीजा चाळणा जेथें । पाहातां काय उणें तेथें ।
येकांतेंविण प्राणीयांतें । बुद्धि कैसी ॥ २९॥
येकांती विवेक करावा । आत्माराम वोळखावा ।
येथून तेथवरी गोवा । कांहींच नाहीं ॥ ३०॥
इति श्रीदासबोधे गुरुशिष्यसंवादे
बुद्धिवादनिरूपणनाम समास सहावा ॥ ६॥ १९.६

समास सातवा : यत्ननिरूपण

॥ श्रीराम ॥
कथेचें घमंड भरून द्यावें । आणी निरूपणीं विवरावें ।
उणें पडोंचि नेदावें । कोणीयेकविषीं ॥ १॥
भेजणार खालें पडिला । तो भेजणारी जाणितला ।
नेणता लोक उगाच राहिला । टकमकां पाहात ॥ २॥
उत्तर विलंबीं पडिलें । श्रोतयांस कळों आलें ।
म्हणिजे महत्व उडालें । वक्तयाचें ॥ ३॥
थोडें बोलोनि समाधान करणें । रागेजोन तरी मन धरणें ।
मनुष्य वेधींच लावणें । कोणीयेक ॥ ४॥
सोसवेना चिणचिण केली । तेथें तामसवृत्ती दिसोन आली ।
आवघी आवडी उडाली । श्रोतयाची ॥ ५॥
कोण कोण राजी राखिले । कोण कोण मनी भंगिले ।
क्षणक्षणा परीक्षिले । पाहिजे लोक ॥ ६॥
शिष्य विकल्पें रान घेतो । गुरु मागें मागें धांवतो ।
विचार पाहों जातां तो । विकल्पचि अवघा ॥ ७॥
आशाबद्धी क्रियाहीन । नाहीं च्यातुर्याचें लक्षण ।
ते महंतीची भणभण । बंद नाहीं ॥ ८॥
ऐसे गोसावी हळु पडती । ठाई ठाई कष्टी होती ।
तेथें संगतीचे लोक पावती । सुख कैचें ॥ ९॥
जिकडे तिकडे कीर्ति माजे । सगट लोकांस हव्यास उपजे ।
लोक राजी राखोन कीजे । सकळ कांहीं ॥ १०॥
परलोकीं वास करावा । समुदाव उगाच पाहावा ।
मागण्याचा तगादा न लवावा । कांहीं येक ॥ ११॥
जिकडे जग तिकडे जगन्नायेक । कळला पाहिजे विवेक ।
रात्रीदिवस विवेकी लोक । सांभाळीत जाती ॥ १२॥
जो जो लोक दृष्टीस पडिला । तो तो नष्ट ऐसा कळला ।
अवघेच नष्ट येकला भला । काशावरुनी ॥ १३॥
वोस मुलकीं काये पाहावें । लोकांवेगळें कोठें राहावें ।
तऱ्हे खोटी सांडतें घ्यावें । कांहीं येक ॥ १४॥
तस्मात लोकिकीं वर्ततां नये । त्यास महंती कामा नये ।
परत्र साधनाचा उपाये । श्रवण करून असावें ॥ १५॥
आपणासी बरें पोहतां नये । लोक बुडवावयाचें कोण कार्य ।
गोडी आवडी वायां जाये । विकल्पचि अवघा ॥ १६॥
अभ्यासें प्रगट व्हावें । नाहीं तरी झांकोन असावें ।
प्रगट होऊन नासावें । हें बरें नव्हे ॥ १७॥
मंद हळु हळु चालतो । चपळ कैसा अटोपतो ।
अरबी फिरवणार तो । कैसा असावा ॥ १८॥
हे धकाधकीचीं कामें । तिक्षण बुद्धीचीं वर्मे ।
भोळ्या भावार्थे संभ्रमें । कैसें घडे ॥ १९॥
सेत केलें परी वाहेना । जवार केलें परी फिरेना ।
जन मेळविलें परी धरेना । अंतर्यामीं ॥ २०॥
जरी चढती वाढती आवडी उठे । तरी परमार्थ प्रगटे ।
घसघस करितां विटे । सगट लोकु ॥ २१॥
आपलें लोकांस मानेना । लोकांचें आपणांस मानेना ।
अवघा विकल्पचि मना । समाधान कैचें ॥ २२॥
नासक दीक्षा सिंतरु लोक । तेथें कैचा असेल विवेक ।
जेथें बळावला अविवेक । तेथें राहणें खोटें ॥ २३॥
बहुत दिवस श्रम केला । सेवटीं अवघाचि वेर्थ गेला ।
आपणास ठाकेना गल्बला । कोणें करावा ॥ २४॥
संगीत चालिला तरी तो व्याप । नाहीं तरी अवघाचि संताप ।
क्षणक्षणा विक्षेप । किती म्हणौनि सांगावा ॥ २५॥
मूर्ख मूर्खपणें भरंगळती । ज्ञाहे ज्ञातेपणें कळ्हो करिती ।
होते दोहींकडे फजिती । लोकांमधें ॥ २६॥
कारबार आटोपेना करवेना । आणि उगेंहि राहेना ।
याकारणें सकळ जना । काये म्हणावें ॥ २७॥
नासक उपाधीस सोडावें । वय सार्थकीं घालावें ।
परिभ्रमणें कंठावें । कोठें तरी ॥ २८॥
परिभ्रमण करीना । दुसऱ्याचें कांहींच सोसीना ।
तरी मग उदंड यतना । विकल्पाची ॥ २९॥
आतां हें आपणाचिपासीं । बरें विचारावें आपणासी ।
अनुकुळ पडेल तैसी । वर्तणूक करावी ॥ ३०॥
इति श्रीदासबोधे गुरुशिष्यसंवादे
येत्ननिरूपणनाम समास सातवा ॥ ७॥ १९.७

समास आठवा : उपाधिलक्षणनिरूपण

From http://sanskritdocuments.org/marathi/

॥ श्रीराम ॥
सृष्टीमधें बहू लोक । परिभ्रमणें कळे कौतुक ।
नाना प्रकारीचे विवेक । आडळों लागती ॥ १॥
किती प्रपंची जन । अखंड वृत्ति उदासीन ।
सुखदु:खें समाधान । दंडळेना ॥ २॥
स्वभावेंचि नेमक बोलती । सहजचि नेमक चालती ।
अपूर्व बोलण्याची स्थिती । सकळांसी माने ॥ ३॥
सहजचि ताळज्ञान येतें । स्वभावेंचि रागज्ञान उमटतें ।
सहजचि कळत जातें । न्यायेनीतिलक्षण ॥ ४॥
येखादा आडळे गाजी । सकळ लोक अखंड राजी ।
सदा सर्वदा आवडी ताजी । प्राणीमात्राची ॥ ५॥
चुकोन उदंड आढळतें । भारी मनुष्य दृष्टीस पडतें ।
महंताचें लक्षणसें वाटतें । अकस्मात ॥ ६॥
ऐसा आडळतां लोक । चमत्कारें गुणग्राहिक ।
क्रिया बोलणें नेमक । प्रत्ययाचें ॥ ७॥
सकळ अवगुणामधें अवगुण । आपले अवगुण वाटती गुण ।
मोठें पाप करंटपण । चुकेना कीं ॥ ८॥
ढाळेंचि काम होतें सदा । जें जपल्यानें नव्हे सर्वदा ।
तेथें पीळपेंचाची आपदा । आडळेचिना ॥ ९॥
येकासी अभ्यासितां न ये । येकासी स्वभावेंचि ये ।
ऐसा भगवंताचा महिमा काये । कैसा कळेना ॥ १०॥
मोठीं राजकारणें चुकती । राजकारणा वढा लागती ।
नाना चुकीची फजिती । चहुंकडे ॥ ११॥
याकारणें चुकों नये । म्हणिजे उदंड उपाये ।
उपायाचा अपाये । चुकतां होये ॥ १२॥
काये चुकलें तें कळेना । मनुष्याचें मनचि वळेना ।
खवळला अभिमान गळेना । दोहिंकडे ॥ १३॥
आवघे फडचि नासती । लोकांचीं मनें भंगती ।
कोठें चुकते युक्ती । कांहीं कळेना ॥ १४॥
व्यापेंविण आटोप केला । तो अवघा घसरतचि गेला ।
अकलेचा बंद नाहीं घातला । दुरीदृष्टीनें ॥ १५॥
येखादें मनुष्य तें सिळें । त्याचें करणेंचि बावळें ।
नाना विकल्पाचें जाळें । करून टाकी ॥ १६॥
तें आपणासी उकलेना । दुसऱ्यास कांहींच कळेना ।
नाचे विकल्पें कल्पना । ठाई ठाई ॥ १७॥
त्या गुप्त कल्पना कोणास कळाव्या । कोणें येऊन आटोपाव्या ।
ज्याच्या त्यानें कराव्या । बळकट बुद्धि ॥ १८॥
ज्यासी उपाधी आवरेना । तेणें उपाधी वाढवावीना ।
सावचित करूनियां मना । समाधानें असावें ॥ १९॥
धांवधावों उपाधी वेष्टी । आपण कष्टी लोक हि कष्टी ।
हे कामा नये गोष्टी । कुसमुसेची ॥ २०॥
लोक बहुत कष्टी जाला । आपणहि अत्यंत त्रासला ।
वेर्थचि केला गल्बला । कासयासी ॥ २१॥
असो उपाधीचें काम ऐसें । कांहीं बरें कांहीं काणोंसें ।
सकळ समजोन ऐसें । वर्ततां बरें ॥ २२॥
लोकांपासीं भावार्थ कैचा । आपण जगवावा तयांचा ।
सेवट उपंढर कोणाचा । पडोंचि नये ॥ २३॥
अंतरात्म्याकडे सकळ लागे । निर्गुणीं हें कांहींच न लगे ।
नाना प्रकारीचे दगे । चंचळामधें ॥ २४॥
शुद्ध विश्रांतीचें स्थळ । तें येक निर्मळ निश्चळ ।
तेथें विकारचि सकळ । निर्विकार होती ॥ २५॥
उद्वेग अवघे तुटोनि जाती । मनासी वाटे विश्रांती ।
ऐसी दुल्लभ परब्रह्मस्थिती । विवेकें सांभाळावी ॥ २६॥
आपणास उपाधी मुळींच नाहीं । रुणानुबंधें मिळाले सर्वहि ।
आल्यागेल्याची क्षिती नाहीं । ऐसें जालें पाहिजे ॥ २७॥
जो उपाधीस कंटाळला । तो निवांत होऊन बैसला ।
आटोपेना तो गल्बला । कासयासी ॥ २८॥
कांहीं गल्बला कांहीं निवळ । ऐसा कंठीत जावा काळ ।
जेणेंकरितां विश्रांती वेळ । आपणासी फावे ॥ २९॥
उपाधी कांहीं राहात नाहीं । समाधानायेवढें थोर नाहीं ।
नरदेहे प्राप्त होत नाहीं । क्षणक्षणा ॥ ३०॥
इति श्रीदासबोधे गुरुशिष्यसंवादे
उपाधिलक्षणनिरूपणनाम समास आठवा ॥ ८॥ १९.८

समास नववा : राजकारणनिरूपण

॥ श्रीराम ॥
ज्ञानी आणी उदास । समुदायाचा हव्यास ।
तेणें अखंड सावकाश । येकांत सेवावा ॥ १॥
जेथें तजवीजा कळती । अखंड चाळणा निघती ।
प्राणीमात्राची स्थिती गती । कळों येते ॥ २॥
जरी हा चाळणाचि करीना । तरी कांहींच उमजेना ।
हिसेबझाडाचि पाहीना । दिवाळखोर ॥ ३॥
येक मिरासी साधिती । येक सीध्या गवाविती ।
व्यापकपणाची स्थिती । ऐसी आहे ॥ ४॥
जेणें जें जें मनीं धरिलें । तें तें आधींच समजलें ।
कृत्रिम अवघेंचि खुंटलें । सहजचि येणें ॥ ५॥
अखंड राहतां सलगी होते । अतिपरिचयें अवज्ञा घडते ।
याकारणें विश्रांती ते । घेतां नये ॥ ६॥
आळसें आळस केला । तरी मग कारबारचि बुडाला ।
अंतरहेत चुकत गेला । समुदायाचा ॥ ७॥
उदंड उपासनेचीं कामें । लावीत जावीं नित्यनेमें ।
अवकाश कैंचा कृत्रिमें । करावयासी ॥ ८॥
चोर भांडारी करावा । घसरतांच सांभाळावा ।
गोवा मूर्खपणाचा काढावा । हळु हळु ॥ ९॥
या अवघ्या पहिल्याच गोष्टी । प्राणी कोणी नव्हता कष्टी ।
राजकारणें मंडळ वेष्टी । चहुंकडे ॥ १०॥
नष्टासी नष्ट योजावे । वाचाळासी वाचाळ आणावे ।

From http://sanskritdocuments.org/marathi/

आपणावरी विकल्पाचे गोवे । पडोंच नेदी ॥ ११॥
कांटीनें कांटी झाडावी । झाडावी परी ते कळों नेदावी ।
कळकटेपणाची पदवी । असों द्यावी ॥ १२॥
न कळतां करी कार्य जें तें । तें काम तत्काळचि होतें ।
गचगचेंत पडतां तें । चमत्कारें नव्हे ॥ १३॥
ऐकोनी आवडी लागावी । देखोनी बळकटचि व्हावी ।
सलगीनें आपली पदवी । सेवकामधें ॥ १४॥
कोणीयेक काम करितां होतें । न करितां तें मागें पडतें ।
या कारणें ढिलेपण तें । असोंचि नये ॥ १५॥
जो दुसऱ्यावरी विश्वासला । त्याचा कार्यभाग बुडाला ।
जो आपणचि कष्टत गेला । तोचि भला ॥ १६॥
अवघ्यास अवघें कळलें । तेव्हां तें रितें पडिलें ।
याकारणें ऐसें घडलें । न पाहिजे कीं ॥ १७॥
मुख्य सूत्र हातीं घ्यावें । करणें तें लोकांकरवीं करवावें ।
कित्तेक खलक उगवावे । राजकारणामधें ॥ १८॥
बोलके पहिलवान कळकटे । तयासीच घ्यावे झटे ।
दुर्जनें राजकारण दाटे । ऐसें न करावें ॥ १९॥
ग्रामण्य वर्मीं सांपडावें । रगडून पीठचि करावें ।
करूनि मागुती सांवरावें । बुडऊं नये ॥ २०॥
खळदुर्जनासी भ्यालें । राजकारण नाहीं राखिलें ।
तेणें अवघें प्रगट जालें । बरें वाईट ॥ २१॥
समुदाव पाहिजे मोठा । तरी तनावा असाव्या बळकटा ।
मठ करुनी ताठा । धरूं नये ॥ २२॥
दुर्जन प्राणी समजावे । परी ते प्रगट न करावे ।
सज्जनापरीस आळवावे । महत्व देउनी ॥ २३॥
जनामधें दुर्जन प्रगट । तरी मग अखंड खटखट ।
याकारणें ते वाट । बुझूनि टाकावी ॥ २४॥
गनीमाच्या देखतां फौजा । रणशूरांच्या फुर्फुरिती भुजा ।
ऐसा पाहिजे किं राजा । कैपक्षी परमार्थी ॥ २५॥
तयास देखतां दुर्जन धाके । बैसवी प्रचितीचे तडाखे ।
बंडपाषांडाचे वाखे । सहजचि होती ॥ २६॥
हे धूर्तपणाचीं कामें । राजकारण करावें नेमें ।
ढिलेपणाच्या संभ्रमें । जाऊं नये ॥ २७॥
कोठेंच पडेना दृष्टीं । ठाई ठाई त्याच्या गोष्टी ।
वाग्विळासें सकळ सृष्टी । वेधिली तेणें ॥ २८॥
हुंब्यासीं हुंबा लाऊन द्यावा । टोणप्यास टोणपा आणावा ।
लौंदास पुढें उभा करावा । दुसरा लौंद ॥ २९॥
धटासी आणावा धट । उत्धटासी पाहिजे उत्धट ।
खटनटासी खटनट । अगत्य करी ॥ ३०॥
जैशास तैसा जेव्हां भेटे । तेव्हां मज्यालसी थाटे ।
इतुकें होतें परी धनी कोठें । दृष्टीस न पडे ॥ ३१॥
इति श्रीदासबोधे गुरुशिष्यसंवादे
राजकारणनिरूपणनाम समास नववा ॥ ९॥ १९.९

समास दहावा : विवेकलक्षणनिरूपण
॥ श्रीराम ॥
जेथें अखंड नाना चाळणा । जेथें अखंड नाना धारणा ।
जेथें अखंड राजकारणा । मनासी आणिती ॥ १॥
सृष्टीमधें उत्तम गुण । तितुकें चाले निरूपण ।
निरूपणाविण क्षण । रिकामा नाहीं ॥ २॥
चर्चा आशंका प्रत्योत्तरें । कोण खोटें कोण खरें ।
नाना वगत्रुत्वें शास्त्राधारें । नाना चर्चा ॥ ३॥
भक्तिमार्ग विशद कळे । उपासनामार्ग आकळे ।
ज्ञानविचार निवळे । अंतर्यामीं ॥ ४॥
वैराग्याची बहु आवडी । उदास वृत्तीची गोडी ।
उदंड उपाधी तरी सोडी । लागोंच नेदी ॥ ५॥
प्रबंदाचीं पाठांतरें । उत्तरासी संगीत उत्तरें ।
नेमक बोलतां अंतरें । निववी सकळांचीं ॥ ६॥
आवडी लागली बहु जना । तेथें कोणाचें कांहीं चालेना ।
दळवट पडिला अनुमाना । येईल कैसा ॥ ७॥
उपासना करूनियां पुढें । पुरवलें पाहिजे चहुंकडे ।
भूमंडळीं जिकडे तिकडे । जाणती तया ॥ ८॥
जाणती परी आडळेना । काये करितो तें कळेना ।
नाना देसीचे लोक नाना । येऊन जाती ॥ ९॥
तितुक्यांचीं अंतरें धरावीं । विवेकें विचारें भरावीं ।
कडोविकडीचीं विवरावीं । अंतःकर्णें ॥ १०॥
किती लोक तें कळेना । किती समुदाव आकळेना ।
सकळ लोक श्रवणमनना । मध्यें घाली ॥ ११॥
फड समजाविसी करणें । गद्यपद्य सांगणें ।
परांतरासी राखणें । सर्वकाळ ॥ १२॥
ऐसा ज्याचा दंडक । अखंड पाहाणें विवेक ।
सावधापुढें अविवेक । येईल कैचा ॥ १३॥
जितुकें कांहीं आपणासी ठावें । तितुकें हळुहळु सिकवावें ।
शाहाणें करूनी सोडावे । बहुत जन ॥ १४॥
परोपरीं सिकवणें । आडणुका सांगत जाणें ।
निवळ करुनी सोडणें । निस्पृहासी ॥ १५॥
होईल तें आपण करावें । न होतां जनाकरवीं करवावें ।
भगवद्भजन राहावें । हा धर्म नव्हे ॥ १६॥
आपण करावें करवावें । आपण विवरावें विवरवावें ।
आपण धरावें धरवावें । भजनमार्गासी ॥ १७॥
जुन्या लोकांचा कंटाळा आला । तरी नूतन प्रांत पाहिजे धरिला ।
जितुकें होईल तितुक्याला । आळस करूं नये ॥ १८॥
देह्याचा अभ्यास बुडाला । म्हणिजे महंत बुडाला ।
लागवेगें नूतन लोकांला । शाहाणे करावें ॥ १९॥
उपाधींत सांपडों नये । उपाधीस कंटाळों नये ।
निसुगपण कामा नये । कोणीयेकविषीं ॥ २०॥
काम नासणार नासतें । आपण वेडें उगें च पाहातें ।

From http://sanskritdocuments.org/marathi/

आळसी हृदयसुन्य तें । काये करूं जाणें ॥ २१॥
धकाधकीचा मामला । कैसा घडे अशक्ताला ।
नाना बुद्धि शक्ताला । म्हणोनी शिकवाव्या ॥ २२॥
व्याप होईल तों राहावें । व्याप राहातां उठोन जावें ।
आनंदरूप फिरावें । कोठें तऱ्ही ॥ २३॥
उपाधीपासून सुटला । तो निस्पृहपणें बळावला ।
जिकडे अनकूळ तिकडे चालिला । सावकास ॥ २४॥
कीर्ति पाहातां सुख नाहीं । सुख पाहातां कीर्ति नाहीं ।
केल्याविण कांहींच नाहीं । कोठें तऱ्ही ॥ २५॥
येरवीं काय राहातें । होणार तितुकें होऊन जातें ।
प्राणी मात्र अशक्त तें । पुढें आहे ॥ २६॥
अर्धींच तकवा सोडिला । मधेंचि धीवसा सांडिला ।
तरी संसार हा सेवटाला । कैसा पावे ॥ २७॥
संसार मुळींच नासका । विवेकें करावा नेटका ।
नेटका करितां फिका । होत जातो ॥ २८॥
ऐसा याचा जिनसाना । पाहातां कळों येतें मना ।
परंतु धीर सांडावाना । कोणीयेकें ॥ २९॥
धीर सांडितां काये होतें । अवघें सोसावें लागतें ।
नाना बुद्धि नाना मतें । शाहाणा जाणे ॥ ३०॥
इति श्रीदासबोधे गुरुशिष्यसंवादे
विवेकलक्षणनिरूपणनाम समास दहावा ॥ १०॥ १९.१०
॥ दशक एकोणविसावा समाप्त ॥

Encoded and proofread by Vishwas Bhide.
Reproofread by P. D. Kulkarni

Please send corrections to sanskrit@cheerful.com
Last updated August 6, 2014
From http://sanskritdocuments.org .
The text is prepared by volunteers and is
to be used for personal study and research.
The file is not to be copied or reposted for
promotion of any website or individuals or for
commercial purpose without permission.
Help to maintain respect for volunteer spirit

From http://sanskritdocuments.org/marathi/

sanskritdocuments.org